

Két évtizede románul is...

A Magyar Televízió négy évvel a pécsi nemzetiségi műsorok elindítása után, 1982-ben kezdte meg a román nyelvű adások készítését. A kezdeti bizonytalanságokkal járó szervező munkát a Szegedi Stúdió akkori vezetője, Regős Sándor vette a nyakába, akinek koránt sem volt könnyű dolga, hiszen egyáltalán nem válogathatott képzett román nemzetiségű televíziós szakemberekből. Végül, a két éves rádiós tapasztalattal rendelkező Fretyán Istvánt bízta meg a televíziós műsorok készítésével. Ezt a korszakot jól jellemzi az, hogy tisztázni kellett a legfontosabb tévés fogalmak román megfelelőit, majd egy jól átgondolt terv alapján, 1982. április 29-én újtára indult a magyarországi román nemzetiségnek szóló adás. Ennek címe a szerb-horvát és német műsorok mintájára, „Ecranul nostru” lett.

Fretyán István

Rövid időn belül Fretyán István lett a román közösség talán legismertebb személyisége, hiszen havonta egyszer, negyed órára minden román ember házába „bekopogtatott”. A műsor azonban átlépte az akkoriban igen szigorúan őrzött országhatárt is. A Ceausescu-féle Romániában a televíziózás is válságba került, a műsoridő napi három órára csökkent, így sokan fordították antennáikat a tőlük nyugatra fekvő Magyarország felé. Az 1990-ig terjedő időszakot a spontaneitás jellemezte, hiszen Fretyán István és rövid időn belül kialakított csapata ellátogatott minden magyarországi román közösségbe, bemutatva életüket és értékeiket. Az idő jelentős dokumentumértéket kölcsönzött ezeknek a felvételeknek, hiszen azóta már nem létező életformákat, mentalitásokat és személyiségeket örökítettek meg.

A rendszerváltás után a nemzetiségi közélet is jelentős változásokon ment keresztül. A korábban alig politizáló „Ecranul nostru” új műsorkészítőinek más munkastílust kellett elsajátítaniuk, mert csakhamar hangsúlyosabbá váltak a kezdeti időszakra alig jellemző tájékoztatási kötelezettségek, amelyeket a kisebbségi vezetők, „politikuskok”, a felpezsdült kisebbségi közélet támasztottak az adás szerkesztőivel szemben. A televíziózás egyfajta nyilvános fórum irányába mozdult el, amely a családi viszonyok mellett létező és dolgozó

Boka Tibor

román kisebbség tagjai között próbál meg értékorientáltan informálni.

1992 áprilisa óta rendszeresebben teheti ezt, mert a heti adások bevezetésével a román szerkesztőség három fős műhellyé vált, amely – jól vagy rosszul – megpróbált a román kisebbség közéleti jelenségei és a szakmai munkát súlytó problémák mögé nézni (*identitás- és nyelv vesztes, oktatás, hagyományörzés*). A műsorkészítés szervezettebbé vált és bár egyre rövidebb idő állt rendelkezésre egy-egy műsor elkészítéséhez, a Szegedi Stúdióban dolgozó rendező, operatőr és vágó kollégáknak köszönhetően, addig csaknem ismeretlen műfajok is megjelenhettek: *kisjátékfilmek, tematikus műsorok, sorozatok*. A néző pedig viszonylag rendszeresen találkozhatott a műsorral, leszámítva az ország piros betűs ünnepeit, amikor a többi nemzetiségi műsorhoz hasonlóan, az „Ecranul” is módosított rendben került sugárzásra.

A román nyelvű magazin elmúlt bő két évtizedét talán egy magyarországi román értelmiségi összegezte a legmarkánsabban. Nézete szerint az '50-es években értelmiségiek nélkül talpra álló nemzetiség sikeresen alakította ki és felelt meg ennek az új műfajnak, amelynek segítségével a magyarországi román közösség és ennek értékei eljuthattak a többségi, a magyar közönséghez is, hozzásegítve azt a kisebbségi emberekről alkotott empátia megerősödéséhez.

Boka Tibor
rovatvezető

Kreszta István